

MUZIEKPRAKTIJK IN DE LAGERE SCHOOL

DERDE KLAS

Muziek in de derde klas: het gaat hier vooral om de inhoud van de muzieklessen in de namiddagperiodes. Sommige elementen daarvan komen ook aan bod in de ochtendmuziek. In die ochtendmuziek komen kinderen van de derde klas echter ook in contact met wat in eerste en tweede klas thuishoort.

Zang

Eenstemmig

Waarom nog geen meerstemmigheid?

Omdat te vroege meerstemmigheid schadelijk is voor de kinderstem. Kinderen in een derde klas zijn er doorgaans nog niet aan toe om meerstemmig te zingen, omdat ze nog niet voldoende zelfstandigheid hebben opgebouwd. Zij gaan nog sterk van de nabootsing uit. Als men hen toch al meerstemmig laat zingen, valt het op dat ze op de stem gaan drukken: ze willen zich manifesteren ten opzichte van de andere stemmen en zingen daarom meestal te luid en zijn niet in staat te luisteren naar de andere stemmen.

Wat met eenvoudige canons en zeer eenvoudige meerstemmigheid?

Er zijn zeer eenvoudige, zeer homofone canons die in de loop van de derde klas aan bod kunnen komen. Meestal gebeurt dat zelfs spontaan door de kinderen. Men kan dat laten gebeuren op voorwaarde dat er niet te luid gezongen wordt. Beter is echter om zulke canons op de blokfluit te laten spelen. Zo bouwen de kinderen op een gezondere manier de nodige zelfstandigheid op en leren ze ook naar de andere stemmen luisteren.

Er bestaan ook liederen waarop heel eenvoudig een tweede stem kan gezongen worden. In een muzikale derde klas gebeurt dat ook spontaan en dikwijls improviserend. Dat kan men ook laten gebeuren, mits men ook hier weer let op de kwaliteit van de zang en het instrumentale spel.

Syllabisch (hoofdzakelijk)

Moeilijkere en langere liederen komen nu ook aan bod: o.a. ballades (deze liederen kunnen uitsluitend in de namiddagmuziekles aan bod komen, maar kunnen ook opgenomen in het repertoire voor 's morgens).

Keuze van de liederen

- Uit het repertoire van het traditionele kinderlied

- In samenhang met de intervaller

- In samenhang met periodelessen

- In samenhang met toneelstuk

- In samenhang met het feest

- Lieder in diverse talen

Niet: vereenvoudigde versies van bekende muziekwerken.

Tessituur

c'-e'' (c' - f'')

Instrumentaal

Aansluiten bij het liedrepertoire

Blokfluit

moeilijkere liederen

Voortzetting: fis, cis, bes, es (twee mollen, twee kruisen).

Blokfluitstukjes met instrumentale begeleiding

Aanvang bespelen altfluit

Eenvoudige meerstemmige zettingen en zeer eenvoudige canons

Klokkenspel

Meer gebruik van kruisen en mollen.

Ostinato's en bourdons

Slaginstrumenten

Ritmische ondersteuning van de melodie

ondersteuning van maat en metrum

Notenleer

Aanbrengen van het notenbeeld.

Eerst de c op de hulplijn.

Dan de stijgende toonladder (diatonisch) opbouwen tot hoge g

Stilaan ontstaat de vijflijnige notenbalk

De G-sleutel.

Toonladders van C en F op de sopraanfluit, van C, F en G op de altfluit.

Toontreffen op sopraan-, en altblokfluit en met de stem.

Ritmische notatie apart van toonnotatie

Intervalleer

Intervallen op het klokkenspel treffen, vanuit diverse tonen (niet alleen meer vanuit de toon a).

Improviseren op klokkenspel

Intervallen op de blokfluit treffen

Intervallen al zingend treffen

Stemvorming en ademhaling

Nog geen bewustzijn voor de middenrifademhaling wekken. Wel spelletjes en oefeningen die deze bevorderen: kaarsen blazen, ritmiekballonnetje blazen, veertjes blazen enz...

Geen stemvorming als dusdanig, wel steeds voldoende hoog zingen met aandacht voor kopresonantie.

Zingen op klanken: noe, lu, jo, ju enz; klanken die vooraan in de mond kunnen gezongen worden.

Liefst niet met de a-klank, tenzij voorafgegaan door een j (ja) of n(na) en met voldoende aandacht voor de plaatsing van de klank vooraan in de mond.

Goede articulatie met ontspannen mond

Gehoorsvorming

klanken herkennen (klankkwaliteiten)

toonduur herkennen

Toonhoogte herkennen

intervallen herkennen

luisteren naar muziek (bijvoorbeeld ook bij begin van een verhaal)

luisteren naar muziek in taalperiode creatief schrijven

Vormleer

voor- en nazingen van muzikale zinnen

voor- en naspelen improviserend

ritmische patronen klappen en stappen en instrumentaal spelen

Ritme

het ritme van de tekst volgen al klappend en op instrumenten

ritmische patronen klappen en stappen en instrumentaal spelen

ondersteuning van het metrum krijgt nu meer aandacht

metrum en ritme gelijktijdig hanteren

ostinato's en bourdons op Orff-instrumentarium

maatslaan is niet nodig.

Functionele muziek

Toneelmuziek

Begeleiden van de liederen (meerstemmig) met mogelijk gebruik van ostinato

Zuiver instrumentale melodische stukjes

Ritmische stukjes (slagwerk)

Feestmuziek

Vóór het feest: steeds dezelfde toonaard instrumentaal

Na het feest: in andere toonaarden (transponeren) zingen en spelen.

ALGEMENE OPMERKINGEN VOOR DE LEERKRACHT:

Dirigeren

steeds zéér eenvoudige aanduidingen van het ritme, zelden van de maat.

De kinderen moeten getraind worden in het kijken naar de dirigent. De dirigent dirigeert vooral met de mond, niet met armen of handen. Grote en wijde armbewegingen leiden af, en kunnen slechts uitzonderlijk gebruikt worden.

Maatslaan is meestal niet nodig, tenzij bij instrumentaal spel en combinatie zang en instrumentaal spel.

Bij instrumentaal spel kan het helpen om enkele kinderen de maat te laten aangeven op een instrument.

Melodie-instrumenten als viool en dwarsfluit, hobo en dergelijke zijn zéér geschikt om als maatinstrument te gebruiken.

Klokkenspelletjes vooral gebruiken als melodie-instrumenten.

Zang

Laat kinderen vooral zingen zonder instrumentale begeleiding, dus liefst a capella.

Begeleiding met piano is te vermijden. De piano is getemperd gestemd en verhindert daardoor het juiste toontreffen.

Begeleiding met snaarinstrumenten als viool en cello is wel mogelijk, wegens exacte stemming van de kwint.

Meerstemmigheid

Niet in kleuterklas en eerste, tweede en derde klas

Wel in vierde, vijfde en zesde klas

Instrumentaal kan het vanaf de derde klas

Wel ter gelegenheid van schoolfeesten, maar dan uitsluitend als de hele school samen zingt.

Degene die de schoolsamenzang leidt zingt steeds de eerste stem mee, om op die manier houvast te geven aan de jongste kinderen die ook steeds de eerste stem zingen.

Wil men kinderen van eerste, tweede en derde klas bij meerstemmigheid betrekken, dan moeten zij voldoende gesteund worden door grotere kinderen.

Wat met spontaan zingen van tweede stem of canon in een derde klas (of eerder)?

Laten gebeuren, maar zeker niet bevorderen.

Laat het eerder instrumentaal gebeuren dan zingend.

Geduld is in deze essentieel. Te vroege meerstemmigheid kan funest zijn voor de (kinder)stem.

